

Høringsinnspill - årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027- Engerdal Ungdomsråd

Engerdal Ungdomsråd fikk sammen med Eldrerådet og Rådet for likestilling og inkludering en budsjettgjennomgang med sektorlederne 7. november i Enger. Vi vil takke for at administrasjonen i kommunen tar seg tid til å gå gjennom budsjettet for oss. Vi vil likevel få komme med en tilbakemelding på at vi synes det ble veldig mye tall og fagspråk vi ikke helt forstod sammenhengen av at skulle deles med rådene, og at 2 timers framlegging ble litt i drøysteste laget for oss. Vi vil spille inn at en kortere presentasjon fra hver sektor hvor de går mer «rett på sak» med å si kort om hvordan «ståa» er i den sektoren for så å gå rett på hvilke budsjett-tiltak de har lagt inn og hvorfor – vil gjøre det litt mer forståelig for ungdomsrådet sin del.

For oss ungdommer er det store tall å forholde seg til i budsjettet, og det er mange sektorer og områder det blir snakket om som vi ikke er så kjent med fra før. Engerdal Kommune skal være en god kommune å bo i for oss alle, ung som gammel. Det er viktig at ungdomsrådet blir anerkjent som det rådgivende medvirkningsorganet det skal være for kommunen, blir involvert tidlig i saker som omhandler barn og unge og blir tatt med på råd. Det er ungdomsrådet som innehar kompetansen om hvordan det er å være ung i Engerdal *i dag*, og også vi som vet hva som skal til for at vi skal komme hjem igjen etter endt utdanning. Vi har valgt oss ut noen budsjett-tiltak vi mener det er riktig og viktig at vi skal si noe om;

- **EBUS**

Det er viktig at drifta på EBUS er tilpasset behovet og elevmassen. Etter innføring av fådelt skole i 2021 så er det ingen som har spurt oss elever om hvordan dette fungerer. Vi har fått noen spørreundersøkelser fra skola, men de går mer på mobbing og skolemiljø enn hvordan vi som elever har det med fådelt skole.

Det ser ut til at det fungerer godt på småtrinnet, hvor fokuset er mere på lek, samtlæring og det sosiale.

På mellomtrinnet har det i høst vært store utfordringer med læringsmiljøet. Her blir spennet i kunnskapsnivå, sosiale ferdigheter og modenhet veldig stort fra en umoden 5.klassing til en hormonell 7.klassing som gjør seg klar for ungdomstrinnet. Når det i tillegg er veldig mye arbeid i blandete grupper med de tre trinnene blir det mye repetisjon for de eldste, samt at de veldig ofte må hjelpe de yngre og med det ikke får faglig utvikling og utfordringer de har behov for. Og når skolearbeidet blir kjedelig og repeterende, mister de fokus og blir «bråkete» i stedet. I tillegg har det vært veldig mange ulike lærere i de forskjellige fagene, slik at det blir for mange voksenpersoner å forholde seg til og elevene mister den nære relasjonen til de voksne.

På ungdomstrinnet er det liknende opplevelse av skolehverdagen som for mellomtrinnet. Det er veldig mange lærere med inn i timene, og det er for mye gruppearbeid på tvers av både

trinn og med FONO som gjør at de eldre elevene må hjelpe de yngre, det blir mye repetisjon og timene kan bli kjedelige. Det blir lite faglige utfordringer for de elevene som er faglig dyktige, da det for ofte skal jobbes i grupper og lite individuelt. Det føles som om fådelt skole er positivt for de yngste på trinnet som løftes opp av de eldre, men at de eldre ikke får god nok faglig utvikling og lærer godt nok det å jobbe selvstendig (som er det man gjør på videregående).

Ifølge norm for lærertetthet skal det i ordinære klasser være 1 lærer per 15 elever på 1.-4.klasse, og 1 lærer per 20 elever på 5.-10.klasse. **Hva skal lærertettheten og grunnbemanningen være på EBUS med fådelt skole med sammenslåtte trinn på norske elever?** Vi ser at det i budsjettet ikke er lagt inn noen nedbemanning på EBUS, det er like mange årsverk i 2025 som i 2024. I noen fag kan det være opptil 4-6 lærere til stede i klasserom med under 30 elever i gruppen, mens det i for eksempel kunst og håndverk plutselig bare er 1 lærer alene. FONO-elever som er i norsk klasse er sjeldent med oss i ordinære timer, de blir som regel tatt ut av timen og har egen undervisning. Det trengs ekstra tilrettelegging for elever med funksjonsnedsettelse eller faglige og språklige utfordringer, men at behovet for så mange lærere per time skal være så stort finner vi rart.

På ungdomstrinnet er 10.klasse tatt ut og jobber som egen klasse i basisfagene, mens 8. og 9.klasse jobber sammen i blandet gruppe. Dette kan også være en mulighet å innføre for 7.klasse slik at de får faglige utfordringer og personlig utvikling opp mot ungdomstrinnet, som igjen kan føre til at de klarer å jobbe mer selvstendig da de kommer i 8.klasse.

Det er veldig viktig at organiseringen av mellomtrinnet ses på raskt slik at læringsmiljøet forbedres, og det vil være dumt å gjøre innsparinger på ressursbruk for individuell tilrettelagt opplæring som det ligger inne med i budsjettet nå før det blir gjort noe med situasjonen på mellomtrinnet. Her kan det være behov for ekstra tilrettelegging for noen i en periode som en del av løsningen på omorganiseringen.

Og når det kommer til strømsparing totalt for sektoren, så håper vi virkelig ikke at den er tenkt at skal kuttes på EBUS hvor vi nå de siste årene på noen klasserom har slitt med **for lav innetemperatur på vinterstid**. Vi sitter med pledd over oss eller utejakke på fordi det er for kaldt uten, og det gir ikke et godt læringsmiljø.

- **Barnehage**

I budsjettet ligger det inne med at det skal reduseres med en 60% pedagogisk leder i Engerdal Barnehage. Vi i ungdomsrådet vet at barnekullene er ujevne hvert år, men det er viktig at det er nok barnehageplasser tilgjengelig for de som har behov for det og da trenger vi nok ansatte i barnehagene. Det er ikke trygt for ungene med for få ansatte hvis det skjer et uhell eller det blir bleieskifte for eksempel. Ungene skal være trygge og bli sett i barnehagen, og små barn trenger flere voksne rundt seg enn når man blir eldre og begynner på skolen. De ansatte skal ha tid til å gjøre en god jobb og se barnas ulike og forskjellige behov, da må de være mange nok til stede på de ulike avdelingene. Små unger har lengre dager i barnehagen enn vi er på skolen og voksne på jobben, da er det viktig at de har det bra og at disse årene blir gode.

- **Salg av bibliotekbygget**

Vi er fortsatt veldig usikre på hva som skal skje med bygget ungdomshuset ligger i. Vi trives veldig godt i bibliotekbygget sammen med biblioteket, Røveriet og Kløverbua, vi har sammen blitt en god møteplass for ulike aldersgrupper, interesser og engerdøler/bosatte/mottaket på torsdager da alle har åpent. Vi har brukt mye tid og penger på å få ungdomshuset slik vi ønsker og det fremstår nå, og vi har mange planer for videreutvikling av både huset og tilbudet som det er søkt om tilskudd om for kommende år. Vi bruker også Kløverbua mye, gjenbruk er

«in» i ungdomsmiljøet og det å ha Kløverbua i samme bygg er positivt for både lommebok og miljøet. Ungdomshuset har blitt en trygg møteplass for kommunens ungdommer, det er huset «vårt» som vi setter stor pris på å kunne møtes på.

Vi har blitt forespeilet et mulig salg og flytting av ungdomshus og bibliotek til VO og Gammelskola på Drevsjø som ett alternativ. Det er viktig for oss at ungdomshuset ligger sentralt på Drevsjø eller i Engerdal, at det er nærhet til butikk, bussforbindelse og kafeteria. Vi ser at en eventuell flytting til Gammelskola kan gi oss bedre plass, større muligheter til egne «soner» av ulike aktiviteter inne samt et større og mer trafiksikkert utemiljø.

Det er viktig for oss å få en avklaring på hva som skal skje, slik at vi kan få «lande» på at vi enten får være der vi er eller forberede oss på nytt sted. Vi må få fremsnakke Kløverbua, og at vi gjerne vil ha den i nærheten av ungdomshuset også ved en eventuell flytting. Vi vet at det ikke er en kommunal virksomhet slik at kommunen ikke har noe ansvar for å ordne sted å være for dem, men de betyr mye for oss ungdommer og mange av kommunens innbyggere i alle aldre.

- **Flytting av VO**

Hvis vi flyttes til VO-bygget/Gammelskola, vil de trenge nye lokaler. De har behov for større plass enn de har nå. Ett uttalt alternativ er at VO er tenkt flyttet til kaldtlageret på EBUS. Det alternativet finner dessverre ikke ungdomsrådet noen positive grunner for å gjennomføre. Det er allerede i dag litt utfordrende med å ha både barneskole og ungdomsskole sammen, særlig rundt uteområdet og fordeling av plass der. Mange voksne på VO har barn på skola som bør være mest mulig sammen med norske barn for å integreres og lære språket. Det finnes ikke noe uteområde per i dag hvor de voksne kan ha «voksensone» uten at det er barn rundt. Det blir også lettere for de voksne å blande seg inn i sine barns tid i friminuttene for eksempel.

VO har ikke fulle dager med undervisning, de har timer. I dag kan beboerne på Drevsjø Mottak gå til og fra undervisningstimene. Ved flytting til EBUS trengs det ekstra transportmuligheter ut over den normale kollektivtransporten til og fra skola morgen og ettermiddag for grunnskoleelevene.

VO trenger mere plass – det er flott at vi har fått tilbake mottaket og at bosatte trenger voksenopplæring. **Ungdomsrådet spiller inn ett alternativ om at VO kan flyttes til bibliotekbygget, slik at nærhet til mottaket opprettholdes.**

- **Forprosjekt kaldtlager EBUS**

Dette ligger inne som et investeringsprosjekt for Plan, teknikk og miljø, og ungdomsrådet synes det er bra at det skal ses på om kaldtlageret kan brukes til noe mer enn bare lagerplass. Som sagt i punkt over er vi ikke enig i tanken om at VO skal flyttes dit. Det er vedtatt at det skal bli 5-dagers skoleuke for de yngste med økt bruk av SFO, og SFO har for små lokaler der de er i dag.

Ungdomsrådet spiller inn at kaldtlageret kan bygges om og benyttes til SFO. Da kan de få lokaler som er tilpasset brukerne og den daglige bruken av flere barn som blir ved overgang til 5-dagers skoleuke. Nærhet til Kulturskola, skolebiblioteket, svømmehallen, Engerdalshallen og ellers skola anlegg gir gode muligheter for et aktivt og godt innhold på SFO.

- **Politisk**

Her ønsker ungdomsrådet å komme med et eget innspill om endringer av retningslinjer og driften av ungdomsrådet.

Etter å ha gjennomført ungdomsråd etter de nye retningslinjene i 1 år, har vi evaluert disse. Arbeidet i rådet har begynt å fungere godt med en oppsatt møteplan og bedre struktur under møter, og fokuset vårt har gått fra kun å lage arrangementer for barn og unge til å få større interesse for politiske saker. Vi ser at det er utfordringer rundt dette å bli spurt til råds av både politikere og administrasjonen på saker hvor det ville vært naturlig å spørre oss om hva vi mener. Dette gjør at vi ofte ikke får saker opp til behandling før rett før den skal opp, eller som regel i etterkant når alt allerede er avgjort.

Vi ser også at det *kan* skape utfordringer med hvordan valgsystemet vårt er lagt opp i dag, med at nestleder automatisk går videre til neste år og da skal velges som leder. Hvis rådet havner i den situasjonen at noen ikke fungerer i sin rolle eller ikke vil delta lenger, så er man likevel tvunget til å bli med videre eller velge vedkommende som ikke fungerer ifølge gjeldende retningslinjer. Å være rådsmedlem er noe man selv skal ville ønske å bidra inn til – derav også at nominasjonslisten er ut fra at man selv skriver seg opp, og ikke at andre kan skrive deg opp uten at man selv ønsker å stille til valg.

Endringer ut fra tidligere retningslinjer er at en politisk representant fra formannskapet kommer fast inn på møter i ungdomsrådet. Dette for å sikre politisk tilknytning og direkte kontakt mellom oss og politikerne. Da vil vi også ha en kontaktperson inn mot politikken, samtidig som politikken også har sin «kanal» inn mot ungdomsrådet. For å sikre kontinuitet og nok medlemmer på møter, er det ønskelig at varamedlem velges fra sittende råds representanter. Da vil det ved bruk av vara komme inn personer som er kjent med hva ungdomsrådet jobber med og hvordan det jobbes.

Dette er sendt inn som egen sak til formannskapet 27/11. Blir det vedtatt vil det vil få økonomiske konsekvenser ved at møtegodtgjør for ungdomsrådet må økes med kr. 12.000, - for den politiske representanten. **Ungdomsrådet spiller inn at for Engerdal Ungdomsråds budsjett økes med kr. 12.000, - for 2025.**

- **Investeringer i økonomiplanen**

Ungdomsrådet har siden i våres jobbet med blant annet bosted og boliger som ett av fokusområdene våre dette året. Bosted er viktig for at yngre skal komme hjem igjen etter endt utdanning eller skal ha lærlingtid. Vi ser også at det er en utfordring for turnuskandidater og de som jobber turnus på helse, men som er bosatt i andre kommuner å finne bosteder. Det er ofte store, eldre hus som er for utleie eller til salgs, og de har ofte et oppussingsbehov. Yngre har ofte ikke spart opp nok egenkapital til å få lån til å kjøpe hus, og store hus er ofte for store for yngre enslige eller par. Har man ikke plass å bo, hjelper det ikke at man har jobb å gå til eller fritidsaktiviteter å delta på. Bosted og jobb går gjerne «hånd i hånd». Vi har derfor sett på muligheter for å tenke nytt innenfor kommunale boliger som passer nevnte grupper.

Vi har vært på bedriftsbesøk hos Flendalen Snekkerservice i Trysil og sett på minihusene de har satt opp der. Dette var en type hus som passer veldig godt inn i hva vi som ung i dag ser for oss at vi ønsker å bo i både av størrelse, energiklasse (A) og pris, og som også vil kunne passe andre voksne som tidligere nevnt. Det er Flendalen Snekkerservice og TrysilHus vi har sett på, men det kan være lokale byggefirmaer som også kan tilby liknende hustype. Vi vil jobbe videre med dette temaet sammen med politisk og administrativ ledelse gjennom Grenseløst ungdomssamarbeid i vinter, men det er ønskelig at det synliggjøres i økonomiplanen for kommende år.

Ungdomsrådet spiller inn til investeringsbudsjettet et forprosjekt for bygging av kommunale minihus på Drevsjø eller i Engerdal.

- **5-dagers skoleuke og økning av ressurs i den forbindelse**

I høringsprosessen på denne saken ble ikke ungdomsrådet rådspurt av hverken politikere eller administrasjonen. Dette er en sak som i alle høyeste grad gjelder barn og unge. Å ta inn ungdomsrådet tidlig nok i fasen for utarbeidelse av saker og planer er en utfordring for både administrasjonen og politikere. Det sitter mye kompetanse i rådet som ikke blir benyttet, en kompetanse ungdomsrådet selv ønsker å bidra med. Det er en prosess å innarbeide aktiv bruk av oss i rutinene for saksutarbeidelse. Det er viktig at det lokale engasjementet i ungdomsrådet og ambisjonene våre om å være med å forme vår egen framtid her i kommunen blir anerkjent.

Vi vet at det er vedtatt at det skal innføres 5-dagers skoleuke for de yngste, men vi vil likevel få komme kort med ett par tanker fra ungdomsrådet til innføringen av 5-dagers skoleuke:

- Foreldre/familier fratas valgmuligheten med å jobbe redusert, eller benytte SFO, besteforeldre eller lekegrupper for eksempel på fridagen. Ikke alle har råd til å jobbe redusert i dagens samfunn, men SFO er nå gratis for de yngste slik at familier har valgmulighet de første årene. Foreldre mister retten til å selv bestemme over sin tid sammen med barnet
- Barn tvinges til 1 dag ekstra med busskjøring over lange avstander fra grendene våre. Flere lange dager og slitne barn.
- Tilbudet på SFO må bli mye bedre enn hva som tilbys i dag med større variasjon av aktiviteter.
- Barnet får mindre fritid, og færre muligheter til selv å kunne velge interesser og vennskap. Alle skal inn på SFO og skole med lengre dager.
- Økt ressursbruk med flere ansatte til stede en ekstra dag på skolen samt ekstra SFO før og etter skoletid.